

ÚTMUTATÓ AZ EU-USA ADATVÉDELMI PAJZSHOZ

Bevezetés

Mi az EU-USA adatvédelmi pajzs, és miért van szükségünk rá?

Az Európai Uniót (EU) és az Egyesült Államokat (USA) szoros kereskedelmi kötelékek fűzik össze. A személyes adatok továbbítása a transzatlanti kapcsolatok fontos és szükséges része, különösen napjaink globális digitális gazdaságában. Sok tranzakcióhoz személyes adatokat, például nevet, telefonszámot, születési dátumot, lakcímet, e-mail címet, hitelkártyaszámot, társadalombiztosítási vagy alkalmazotti azonosítót, bejelentkezési nevet, nemre vagy családi állapotra vonatkozó adatokat vagy egyéb, azonosítására alkalmas információkat gyűjtenek és használnak fel. Előfordulhat például, hogy az adatok gyűjtését az EU-ban egy amerikai vállalat fiókirodája vagy üzleti partnere végzi, majd továbbítja őket és ezek az adatok az Egyesült Államokban kerülnek felhasználásra.

Ez történik például akkor is, amikor online vásárolunk árut vagy szolgáltatást, közösségi médiát vagy felhőalapú adattárolási szolgáltatást használunk, vagy olyan uniós székhelyű vállalatnál vagyunk alkalmazásban, amely egy amerikai vállalattal (például az anyavállalatával) végezteti a személyes adatok kezelését. Az uniós jog előírja, hogy a személyes adatoknak az Egyesült Államokba való továbbításuk után is magas szintű védelemben kell részesülniük.

Erre hozták létre az EU-USA adatvédelmi pajzsot. Az adatvédelmi pajzs akkor engedi meg a személyes adatok továbbítását az EU-ból egy amerikai vállalathoz, ha az amerikai vállalat a személyes adatok kezelése (például felhasználása, tárolása és továbbadása) során szigorú adatvédelmi szabályok és biztosítékok szerint jár el. Az adatok számára biztosított védelem független attól, hogy uniós állampolgár adatairól van-e szó vagy sem.

Hogyan működik az adatvédelmi pajzs?

A személyes adatok EU-ból az Egyesült Államokba való továbbításához különféle eszközök – például szerződéses feltételek, kötelező erejű vállalati szabályok és az adatvédelmi pajzs – állnak rendelkezésre. Az adatvédelmi pajzsot használni kívánó amerikai vállalatoknak az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériumánál kell regisztrálniuk a rendszerbe. Az adatvédelmi pajzs szabályai szerint eljáró vállalatok kötelezettségeit az úgynevezett „adatvédelmi elvek” szabályozzák. A Kereskedelmi Minisztérium felel az adatvédelmi pajzs kezeléséért és irányításáért, valamint annak biztosításáért, hogy a vállalatok teljesítsék vállalt kötelezettségeiket. A tanúsításhoz a vállalatoknak az adatvédelmi elvekkel összhangban álló adatvédelmi szabályzattal kell rendelkezniük. Az adatvédelmi pajzsban lévő „tagságukat” évente meg kell újítaniuk. Ennek elmulasztása esetén a későbbiekben nem fogadhatnak és nem használhatnak fel az EU-ból származó személyes adatokat ebben a keretrendszerben.

A Kereskedelmi Minisztérium honlapján, az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetek listáján lehet ellenőrizni, hogy egy adott amerikai vállalat részt vesz-e az adatvédelmi pajzsban (<https://www.privacyshield.gov/welcome>). A lista tartalmazza az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetek adatait, valamint azt, hogy milyen jellegű személyes adatokat

használnak fel, és milyen jellegű szolgáltatásokat nyújtanak. Az adatvédelmi pajzsban már nem részt vevő vállalatok listája is ugyanitt található. Ezen azok a vállalatok szerepelnek, amelyek az adatvédelmi pajzs keretrendszerében már nem jogosultak személyes adatokat átvenni. Ezek a vállalatok csak akkor őrizhetik meg a személyes adatokat, ha a Kereskedelmi Minisztériummal szemben kötelezettséget vállalnak arra, hogy továbbra is alkalmazzák az adatvédelmi elveket.

Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetek kötelezettségei és az egyén jogai személyes adatainak felhasználásával kapcsolatban

Az adatvédelmi pajzs különböző jogokat biztosít az egyénnek, és a vállalatok kötelesek az „adatvédelmi elveknek” megfelelően védeni a személyes adatait.

1. A tájékoztatáshoz való jog

Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet köteles tájékoztatni az egyént a következőkről:

- az általa kezelt személyes adatok típusa;
- a személyes adatok kezelésének célja;
- szándékozik-e más vállalat felé továbbítani a személyes adatokat, és ha igen, akkor milyen céllal;
- az egyén joga, hogy a vállalattól kérje a személyes adataihoz való hozzáférést;
- az egyén joga annak eldöntésére, hogy engedi-e a vállalat számára személyes adatainak „lényegesen eltérő” módon való kezelését vagy más vállalatnak történő átadását (megtagadási jog). Ha különleges (például etnikai hovatartozásra vagy egészségi állapotra vonatkozó) adatokról van szó, akkor az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet köteles tájékoztatni az egyént arról, hogy csak az egyén engedélyével használhatja fel vagy adhatja át másnak az adatokat (előzetes hozzájárulási jog);
- hogyan léphet kapcsolatba az egyén a vállalattal, ha panaszt kíván tenni személyes adatainak kezelésével kapcsolatban;
- független vitarendezési szerv az EU-ban vagy az Egyesült Államokban, ahol eljárást lehet indítani;
- kormányzati szerv az Egyesült Államokban, amely kivizsgálja és betartatja a vállalat kötelezettségeit a keretrendszerrel kapcsolatban;
- annak lehetősége, hogy a vállalat az Egyesült Államok hatóságainak jogszerű kérésére köteles kiszolgáltatni az egyén adatait.

Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet nyilvános weboldalán köteles feltüntetni az adatvédelmi szabályzatára mutató linket, vagy – ha nem rendelkezik nyilvános weboldallal – közölni, hogy az adatvédelmi szabályzata hol érhető el. Köteles továbbá megadni a Kereskedelmi Minisztérium weboldalán belül azt a linket, amelyen keresztül az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetek listája elérhető, hogy az egyén könnyen ellenőrizhesse a vállalat adatvédelmi pajzs keretrendszerében nyilvántartott státusát.

2. Az adatok különböző célokra való felhasználásának korlátozása

Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet elvileg csak arra a célra használhatja fel a személyes adatokat, amelyre eredetileg gyűjtötte azokat, illetve amelyet az egyén utólag engedélyezett. Ha más célra kívánja felhasználni az adatokat, ezt attól függően teheti meg, hogy az új cél mennyiben tér el az eredeti céltól:

- Az adatokat soha nem szabad az eredeti céllal összeegyeztethetetlen célra felhasználni;
- Ha az új cél eltérő, de összefügg az eredeti céllal (azaz „lényegesen eltérő”), az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet csak akkor használhatja fel az adatokat, ha az egyén ezt nem kifogásolja, illetve – ha különleges adatokról van szó – az adatok felhasználásához hozzájárul;
- Amennyiben az új cél eltér az eredeti céltől, de még mindig elég közel áll ahhoz, hogy ne lehessen lényegesen eltérőnek tekinteni, úgy az adatok felhasználása megengedett.

Például, ha a munkáltató adatkezelés céljából személyes adatokat továbbít az Egyesült Államokba, akkor az amerikai vállalat biztosítás vagy nyugdíjkonstrukció ajánlása céljából is felhasználhatja ezeket az adatokat, amíg az egyén nem kifogásolja az ilyen jellegű felhasználást. Az adatokat azonban nem adhatja el kereskedelemmel foglalkozó harmadik félnek, hogy az olyan árukat vagy szolgáltatásokat kínáljon, amelyek semmilyen módon nem kapcsolódnak az egyén munkaviszonyához.

Az egyén azt is megválaszthatja, hogy az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet továbbadhatja-e a személyes adatait egy amerikai vagy más, nem uniós országban működő vállalatnak. Nincs ilyen választási lehetőség, amikor az adatokat azért küldik egy másik vállalathoz („megbízotthoz”), hogy az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet helyett, nevében vagy utasításai szerint kezelje azokat; ilyenkor az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetnek szerződést kell kötnie a megbízottal, amely az adatvédelmi pajzs adatvédelmi biztosítékaival azonos biztosítékok nyújtására kötelezi a megbízottat. Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet felelősségre vonható a megbízott cselekedeteiért, ha az nem tartja be a szabályokat.

3. Adatminimalizálás, valamint a csak szükséges ideig történő adatörzés kötelezettsége

Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet csak az adatkezelés céljával összhangban vehet át és kezelhet személyes adatokat, és biztosítania kell az adatok pontos, megbízható, teljes és naprakész felhasználását. A személyes adatokat csak az adatkezelés céljához szükséges ideig őrizheti. Csak akkor őrizheti hosszabb ideig az adatokat, ha bizonyos meghatározott célokra, például közérdekű archiválás, újságírás, irodalom és művészet, tudományos vagy történeti kutatás vagy statisztikai elemzés céljára van szüksége rájuk. Az ilyen célokból történő további adatkezelés esetén a vállalat természetesen köteles tiszteletben tartani az adatvédelmi elveket.

4. Az adatok biztonságáról való gondoskodás kötelezettsége

A vállalat köteles az adatok jellegének és a kezelésükkel járó kockázatok megfelelő figyelembe vétele mellett gondoskodni a személyes adatok biztonságos környezetben való

őrzéséről, valamint az elvesztés, visszaélés, jogosulatlan hozzáférés, nyilvánosságra kerülés, megváltoztatás vagy megsemmisülés elleni védelméről.

5. Adatvédelmi kötelezettség a harmadik félnek átadott adatokkal kapcsolatban

A fentiekben (2. pontban) foglaltak szerint az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet bizonyos feltételekkel és az adatkezelés céljának figyelembevételével jogosult másik vállalatnak átadni a személyes adatokat. Ez előfordulhat például akkor, amikor a vállalat az egyén ellenvetése nélkül osztja meg az adatokat (egy olyan vállalattal, amely maga dönti el, hogy milyen módon használja fel az adatokat, vagyis egy úgynevezett „adatkezelővel”), illetve amikor szolgáltatási szerződést köt egy (további) adatkezelővel (úgynevezett „megbízottal”). Az adatokat átvevő vállalat – függetlenül attól, hogy egyesült államokbeli vállalatról van-e szó vagy sem – köteles az adatvédelmi pajzs keretrendszer által biztosított védelem szintjével azonos szintű védelemben részesíteni a személyes adatokat. Ehhez az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetnek és a harmadik félnek szerződésben kell szabályoznia a harmadik fél adatvédelmi kötelezettségeit és a személyes adatok felhasználásának feltételeit. A szerződésnek elő kell írnia, hogy a harmadik fél köteles tájékoztatni az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetet azokról a helyzetekről, amikor nem tudja tovább teljesíteni a kötelezettségeit, ilyen esetben be kell szüntetnie az adatok felhasználását. Még szigorúbb szabályok vonatkoznak arra az esetre, amikor a harmadik fél az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet nevében, annak megbízottjaként jár el. Ilyenkor az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet felelősségre vonható a megbízott cselekedeteiért, ha az nem tartja be a személyes adatok védelmével kapcsolatban vállalt kötelezettségeit.

6. Az egyén joga az adataihoz való hozzáféréshez és az adatok javításához

Az egyén kérheti az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetet, hogy biztosítsa számára a személyes adataihoz való hozzáférést. E szerint az egyén kérheti, hogy közöljék vele adatait, de arról is tájékoztatást kérhet, hogy mi az adatkezelés célja, milyen kategóriába tartoznak az érintett személyes adatok, és kiknek adják át az adatokat. Ezt követően kérheti a vállalattól a pontatlan, elavult vagy az adatvédelmi pajzs szabályainak megsértésével kezelt adatok kijavítását, megváltoztatását vagy törlését. A vállalatnak azt is meg kell erősítenie, hogy az egyén személyes adatai az ő birtokában vagy kezelése alatt állnak-e vagy sem.

Az egyénnek általában nem kell megindokolnia, hogy miért kér hozzáférést az adataihoz, a vállalat azonban kérheti az indokokat, ha az egyén kérése túl általános vagy nem egyértelmű. A vállalatnak ésszerű időn belül válaszolnia kell a hozzáférés iránti kérelemre. Az egyén hozzáférési jogát a vállalat néha korlátozhatja, de csak különleges helyzetekben, például ha a hozzáférés biztosítása veszélyeztetné a titoktartást vagy titoktartási kötelezettséget sértene, vagy jogi kötelezettségbe ütközne.

A hozzáférési jog különösen hasznos lehet, ha a személyes adatokat az egyénre komoly kihatással lévő döntéshez használják fel. Ilyen esetekben, amikor ennek általában jelentősége van (például munkaviszonnyal vagy hitellel kapcsolatos pozitív vagy negatív döntések esetében), az amerikai jogszabályok további jogokat biztosítanak, amelyek révén az egyén jobban megértheti, hogy mennyiben vették figyelembe az adatait.

7. Panaszbenyújtási és jogorvoslathoz való jog

Ha a vállalat nem tartja be az adatvédelmi pajzs szabályait, és megszegi a személyes adatok védelmével kapcsolatos kötelezettségeit, az egyén jogosult panaszt tenni és ingyenesen jogorvoslatért folyamodni. Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetek kötelesek független jogorvoslati mechanizmust biztosítani a megoldatlan panaszok kivizsgálására. Választhatják például az alternatív vitarendezést vagy alávetik magukat a nemzeti adatvédelmi hatóság felügyeletének.

Az egyénnek tehát több lehetősége van a panasz benyújtására, nevezetesen:

1. magához az adatvédelmi pajzsban részt vevő amerikai szervezethez;
2. független jogorvoslati mechanizmus, például alternatív vitarendezés vagy az adatvédelmi hatóság igénybevétele;
3. az USA Kereskedelmi Minisztériumához, de csak adatvédelmi hatóságon keresztül;
4. az Egyesült Államok Szövetségi Kereskedelmi Bizottságához (vagy az Egyesült Államok Közlekedési Minisztériumához, ha a panasz légitársaság vagy jegyértékesítő ellen irányul);
5. az adatvédelmi pajzssal foglalkozó testülethez, de csak a meghatározott egyéb jogorvoslatok eredménytelensége esetén.

- **Alternatív vitarendezési testület**

Az alternatív vitarendezési testület egy magánszervezet, amely a vállalatok ellen benyújtott panaszokkal foglalkozik. Alternatív vitarendezés választása esetén az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetnek el kell döntenie, hogy az EU-ban vagy az Egyesült Államokban veti-e alá magát az alternatív vitarendezési eljárásnak. Az alternatív vitarendezés keretében történő panaszkezelési eljárás a választott testülettől függ.

- **Nemzeti adatvédelmi hatóság**

Minden uniós tagállamban működik egy adatvédelmi hatóság, amely hazai szinten felel az adatok védelméért és az adatvédelmi szabályok betartatásáért.

- **Adatvédelmi pajzssal foglalkozó testület**

Az adatvédelmi pajzssal foglalkozó testület három semleges választott bíró közreműködésével létrejövő „választott bírósági mechanizmus”, ami azt jelenti, hogy a viták rendezése bíróságon kívül történik. Döntései azonban kötelező érvényűek és az amerikai bíróságokon végrehajthatók. Választott bírósági eljáráshoz csak az adatvédelmi pajzssal foglalkozó testületen keresztül és csak bizonyos feltételek fennállása (a meghatározott egyéb jogorvoslati lehetőségek kimerítése) esetén lehet folyamodni. Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetnek nincs ilyen joga, hiszen a választott bírósági eljárás kizárólag az egyén védelmét célozza.

8. Jogorvoslat az Egyesült Államok hatóságai általi hozzáférés esetén

Végezetül, a személyes adatok védelmét az Egyesült Államok hatóságai is befolyásolhatják az adatokhoz való hozzáférésük során. Az adatvédelmi pajzs biztosítja, hogy erre csak olyan mértékben kerülhessen sor, amilyen mértékben arra valamilyen közérdekű – például nemzetbiztonsági vagy bűnüldözési – cél érdekében szükség van. Bár a hatályos amerikai jogszabályok a bűnüldözés területén védelmet és jogorvoslati lehetőségeket biztosítanak az egyénnek, az adatvédelmi pajzs az első olyan keretrendszer, amely egy különleges eszközzel – úgynevezett ombudsmani mechanizmussal – szabályozza a nemzetbiztonsági célból történő hozzáférést (lásd a C. részt).

B) Hogyan lehet panaszt tenni az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet ellen?

Az adatvédelmi pajzs több lehetőséget is biztosít az egyénnek a vállalat elleni panasz benyújtására, ha úgy gondolja például, hogy a vállalat nem megfelelően kezeli a személyes adatait, vagy nem tartja be a szabályokat.

Az egyén szabadon megválaszthatja a számára legkényelmesebb és a panaszához alkalmas jogorvoslati mechanizmust.

Panaszt az alábbiak szerint lehet benyújtani:

1. **Az adatvédelmi pajzsban részt vevő amerikai szervezethez.** A vállalat minden esetben köteles megadni annak a személynek az elérhetőségét, akinél az egyén közvetlenül érdeklődhet vagy panaszt tehet. A vállalatnak a panasz kézhezvételétől számítva 45 napon belül válaszolnia kell. A válasznak tartalmaznia kell, hogy érdemi panaszról van-e szó, és ha igen, akkor a vállalat milyen jogorvoslatot fog alkalmazni. A vállalat az egyértelműen alaptalan panaszok kivételével köteles a hozzá beérkezett összes panaszt kivizsgálni.

2. **Független alternatív vitarendezési testülethez,** amennyiben az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet alternatív vitarendezést választott független jogorvoslati mechanizmusként. A vállalat weboldalán szerepelnie kell az alternatív vitarendezési testülettel kapcsolatos információknak és a weblapjára mutató linknek, hogy az egyén részletesen tájékozódhasson a testület szolgáltatásairól és a követendő eljárásokról. Ezeknek a testületeknek hatékony jogorvoslati eljárásokkal és szankciókkal kell biztosítaniuk, hogy az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet betartsa a személyes adatok védelmével kapcsolatos kötelezettségeit. Az egyén ingyenesen veheti igénybe ezeket a mechanizmusokat.

3. **A nemzeti adatvédelmi hatósághoz.** Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet elvileg szabadon eldöntheti, hogy valamelyik uniós nemzeti adatvédelmi hatóságot használja-e független jogorvoslati mechanizmusként. A humánerőforrás- (személyzeti) adatokat kezelő vállalatok azonban kötelezően az adatvédelmi hatóság felügyelete alá tartoznak. Ez azt jelenti, hogy az alkalmazottak minden esetben a hazai adatvédelmi hatóságukhoz fordulhatnak, ha panaszuk van a munkaviszonyukkal összefüggő adatok adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezethez történő továbbításával kapcsolatban. Továbbá ha az adatvédelmi hatóság nem gyakorol felügyeletet az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet fölött, az egyén akkor is az adatvédelmi hatósághoz fordulhat, amely továbbítja a panaszát valamelyik illetékes amerikai hatósághoz (lásd lent).

Az adatvédelmi hatóság a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb a panasz beérkezésétől számított 60 napon belül közli ajánlását a vállalattal. Az egyén tájékoztatást kap az ajánlásról, amelyet a megengedett mértékben nyilvánosságra kell hozni. A vállalatnak ezután 25 nap áll rendelkezésére az ajánlás teljesítéséhez, amelynek elmulasztása esetén az adatvédelmi hatóság a lehetséges végrehajtási intézkedés megtétele céljából továbbutalhatja az ügyet az Egyesült Államok Szövetségi Kereskedelmi Bizottságához. Arról is tájékoztathatja a Kereskedelmi Minisztériumot, hogy a vállalat megtagadta az adatvédelmi hatóság ajánlásának teljesítését, ami az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetek listájáról való eltávolítást is maga után vonhatja, ha a vállalat továbbra sem teljesít.

Továbbá ha a panasz szerint a személyes adatok adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezethez történő továbbítása sérti az EU adatvédelmi törvényét, az adatvédelmi hatóság az adatküldő uniós vállalattal szemben is felléphet, és szükség esetén elrendelheti az adattovábbítás felfüggesztését. Azok az esetek is ide tartoznak, amikor az uniós vállalatnak oka van azt feltételezni, hogy az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet nem tartja be az adatvédelmi elveket.

4. A Kereskedelmi Minisztériumhoz. Ha az adatvédelmi hatóság nem gyakorol felügyeleti jogot az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet fölött, akkor is továbbutalhatja a panaszt az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériumához. Ez egy újonnan létrehozott, kifejezetten erre a célra szolgáló kapcsolattartó ponton keresztül történik, amely közvetlen kapcsolatot tart az adatvédelmi hatóságokkal. Ez elbírálja a panaszt, és 90 napon belül válaszol az adatvédelmi hatóságnak. A Kereskedelmi Minisztérium a Szövetségi Kereskedelmi Bizottsághoz (vagy a Közlekedési Minisztériumhoz) is továbbíthatja a panaszokat.

4. A Szövetségi Kereskedelmi Bizottsághoz. Az egyén az amerikai állampolgárok által is használt panasztételi rendszer keretében közvetlenül is benyújthatja a panaszát az Egyesült Államok Szövetségi Kereskedelmi Bizottságához: www.ftc.gov/complaint. A Szövetségi Kereskedelmi Bizottság az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériumától, az uniós adatvédelmi hatóságoktól és az alternatív vitarendezési testületektől érkező panaszokat is elbírálja. A Kereskedelmi Minisztériumhoz hasonlóan a Szövetségi Kereskedelmi Bizottság is létrehozott egy külön kapcsolattartó pontot az uniós adatvédelmi hatóságokkal való közvetlen kapcsolattartáshoz, hogy megkönnyítse az ügyek továbbítását és javítsa az egyedi panaszok kezelését célzó együttműködést.

5. Az adatvédelmi pajzzsal foglalkozó (választott bírói) testülethez. Ha a panaszt vagy annak egy részét a többi jogorvoslati mechanizmussal nem sikerült rendezni, illetve ha az egyén nem elégedett a panaszkezelés módjával, akkor más jogorvoslati lehetőséghez – kötelező erejű választott bírósági eljáráshoz – folyamodhat.

Ki folyamodhat választott bírósági eljáráshoz?

Fontos tudni, hogy az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet ellen csak az egyén indíthat kötelező érvényű és végrehajtható választott bírósági eljárást.

Mikor lehet választott bírósági eljáráshoz folyamodni?

Az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezet köteles alávetni magát a választott bírósági eljárásnak, ha az egyén él ezzel a jogával. Az egyén azonban csak akkor élhet ezzel a jogával, ha már minden egyéb jogorvoslati lehetőséget kimerített, tehát sem a vállalatnál, sem az alternatív vitarendezési testületnél, sem a Kereskedelmi Minisztériumnál nem talált megoldást a problémájára. Vannak más esetek is, amikor nem lehet az adatvédelmi pajzzsal foglalkozó testülethez fordulni, nevezetesen akkor, ha a panaszt már választott bírósági eljárásban is tárgyalták; bíróság már határozott a panaszról, és az egyén félként vett részt a bírósági eljárásban; a felek már rendezték a panaszt; vagy az adatvédelmi hatóság közvetlenül is rendezni tudja a vállalattal a követelést. A Szövetségi Kereskedelmi Bizottság vizsgálata azonban a választott bírósági eljárással párhuzamosan is folyhat.

Hogyan lehet megindítani a választott bírósági eljárást?

A választott bírósági eljárás megindítása előtt az egyén köteles hivatalosan értesíteni a vállalatot a szándékáról. Az értesítésnek tartalmaznia kell a panasz rendezése érdekében tett eddigi lépések összefoglalását, valamint az állítólagos jogsértés leírását. A panasszal kapcsolatos dokumentumokat vagy jogszabálysövegeket is csatolni lehet.

Hol folyik a választott bírósági eljárás? Mik az előnyei?

A választott bírósági eljárásra az Egyesült Államokban kerül sor, mivel ott van a panasszal érintett vállalat székhelye. Ugyanakkor az egyén számára igen kedvező „fogyasztóbarát” elemek is vannak:

- segítséget kérhet az adatvédelmi hatóságtól keresete előkészítéséhez;
- telefon- vagy videokonferencia útján is bekapcsolódhat az eljárásba, tehát nem kell fizikailag az Egyesült Államokban tartózkodnia;
- ingyenes tolmácsolást és dokumentumfordítást kérhet angol nyelvről egy másik nyelvre;
- a választott bírósági eljárás költségeit (az ügyvédi költségek kivételével) a Kereskedelmi Minisztérium által külön erre a célra létrehozott és az adatvédelmi pajzsban részt vevő szervezetek éves hozzájárulásából finanszírozott alaptól fedezik.

Mennyi ideig tart a választott bírósági eljárás?

A választott bírósági eljárás 90 napon belül befejeződik attól a naptól számítva, amikor az egyén értesíti a vállalatot.

Milyen jogorvoslati lehetőségek állnak rendelkezésre?

Ha az adatvédelmi pajzzsal foglalkozó testület bizonyítva látja az adatvédelmi elvek megsértését, akkor jóvátételt rendelhet el, amely a személyes adatokhoz való hozzáférés, az adatjavítás, -törlés vagy -visszaszolgáltatás elrendelését is jelentheti.

Bár az adatvédelmi pajzzsal foglalkozó testület nem ítélt meg pénzbeli kártérítést, az egyén bírósághoz is fordulhat jóvátételért. Ha az egyén nincs megelégedve a választott bírósági eljárás eredményével, az amerikai törvények szerint az Egyesült Államok szövetségi választott bírósági törvénye alapján megtámadhatja azt.

C) Az ombudsmani mechanizmus: hogyan lehet panaszt tenni egy amerikai hatóság ellen

Az adatvédelmi pajzs új független jogorvoslati mechanizmust – ombudsmani mechanizmust – hoz létre a nemzetbiztonság területén.

Mit jelent az ombudsmani mechanizmus?

Az adatvédelmi pajzsért felelős ombudsman az Egyesült Államok Külügyminisztériumában dolgozó magas rangú tisztviselő, aki független az amerikai hírszerző ügynökségektől. A személyzeti háttérrel működő ombudsman gondoskodik a panaszok megfelelő kivizsgálásáról és kellő időben történő kezeléséről, valamint arról, hogy az egyén megerősítést kapjon a vonatkozó amerikai törvények betartásáról, illetve a törvények megsértése esetén arról, hogy a helyzetet orvosolták.

Feladatai ellátása és a beérkezett panaszok követése során az ombudsman szorosan együttműködik más független felügyeleti és vizsgálati szervekkel, és beszerzi tőlük a válaszához szükséges információkat, ha az a megfigyelés amerikai törvényekkel való összeegyeztethetőségét érinti. Ezek a szervek felügyelik a különböző amerikai hírszerző ügynökségeket.

Az ombudsmani mechanizmus hatálya csak azokra a panaszokra terjed ki, amelyeket az adatvédelmi pajzsban részt vevő amerikai szervezeteknek történő adattovábbítással kapcsolatban nyújtottak be?

Nem. A mechanizmus nemcsak az adatvédelmi pajzsra vonatkozik. A hatálya minden személyes adattal vagy kereskedelmi adattovábbítással kapcsolatos panaszra kiterjed, amikor az EU-ból amerikai vállalatokhoz továbbítanak adatokat, azokat az adatokat is beleértve, amelyek továbbítása alternatív adattovábbítási eszközök, például általános szerződési feltételek vagy kötelező erejű vállalati szabályok formájában történik.

Hogyan lehet panaszt tenni az ombudsmannál?

A kérelmet írásban kell benyújtani, először a nemzetbiztonsági szolgálatok felügyeletét ellátó tagállami felügyeleti hatósághoz és/vagy a hazai adatvédelmi hatósághoz. Az egyén tehát olyan hatósághoz fordulhat, amely az anyanyelvén tud segítséget nyújtani.

Az írásbeli kérelemben ismertetni kell, hogy a kérelmező mire alapozza a kérelmét, milyen fajta választ vagy jóvátételt vár, a kérelmező szerint milyen amerikai kormányzati szervek vettek részt a megfigyelésben, és a kérelmező milyen egyéb intézkedéseket tett a kérelme érvényesítése érdekében, és milyen válaszokat kapott eddig. A kérelemben azonban nem kell bizonyítani, hogy az amerikai hírszerző ügynökségek valóban hozzáfértek az egyén adataihoz.

A kérelem ombudsmanhoz történő továbbítása előtt ellenőrzik a kérelmező személyazonosságát, azt, hogy kizárólag a saját nevében, nem pedig kormányzati vagy kormányközi szervezet nevében jár-e el, a kérelem minden szükséges információt tartalmaz-e, az Egyesült Államokba továbbított személyes adatokra vonatkozik-e, és hogy nem komolytalan, zaklató vagy rosszhiszemű-e, azaz valós aggodalmat tükröz-e.

Mi történik a kérelem ombudsmannak történő elküldése után?

Az ombudsman feldolgozza a kérelmet, és ha kérdése van vagy további információra van szüksége, kapcsolatba lép a továbbító szervvel.

Miután az ombudsman megállapította a kérelem hiánytalanságát, azt az illetékes amerikai szervekhez továbbítja. Ha a kérelem a megfigyelésnek az amerikai joggal való összeegyeztethetőségére vonatkozik, együttműködhet az egyik vizsgálati jogkörrel rendelkező független felügyeleti szervvel. Ahhoz, hogy az ombudsman választ tudjon adni, meg kell kapnia a szükséges információt. Megerősíti, hogy a kérelmet megfelelően kivizsgálták, és az amerikai jog szerint jártak el, ha pedig nem, akkor a jogsértést orvosolták. A válasz nem tartalmazza, hogy a kérelmező célpontja volt-e az amerikai nemzetbiztonsági szolgálatok megfigyelésének.

Információkérés

Az információkhoz való szabad hozzáférést szabályozó törvény (FOIA) alapján az egyén hozzáférést kérhet az Egyesült Államok kormánya által nyilvántartott adataihoz. A www.FOIA.gov és a <http://www.justice.gov/oip/foia-resources> oldalakon további információk találhatóak arról, hogy ezt hogyan lehet kérni. Mindegyik minisztérium nyilvános honlapján leírják, hogyan lehet kérelmezni a dokumentumokhoz való hozzáférést.

Nem lehet azonban hozzáférést kapni a minősített nemzetbiztonsági adatokhoz, harmadik felek személyes adataihoz, valamint a bűnüldöző szervek nyomozásaival kapcsolatos adatokhoz. Ezek a korlátozások egyformán vonatkoznak az amerikaiakra és a nem amerikaiakra.

FOIA-kérelmekkel kapcsolatos viták esetén először közigazgatási szervnél, majd szövetségi bíróságon lehet fellebbezéssel élni az Egyesült Államokban. A bíróság ezután határozatot hoz, hogy a kért adatokat jogszerűen tartották-e vissza, illetve kötelezheti a kormányt, hogy biztosítson hozzáférést a kért dokumentumokhoz. A bíróságok megítélhetik az ügyvédi költségek megtérítését, pénzübeli kártérítés azonban nem jár.

Az útmutatóban ismertetett különleges panasztételi eljárások nem helyettesítik az egyén azon jogát, hogy törvényes jogainak gyakorlásával kapcsolatban kérje a hazai adatvédelmi hatóság útmutatását és támogatását.